

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ

İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK TEZSİZ

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

BÜYÜK GÜNAHLARIN İNSAN PSİKOLOJİSİNE ETKİLERİ

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ

Hazırlayan

Yeşim Kök

DENİZLİ, 2023

T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK TEZSİZ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

BÜYÜK GÜNAHLARIN İNSAN PSİKOLOJİSİNE ETKİLERİ

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ

Yeşim Kök

Proje danışmanı: Doç. Dr. Osman Mutluel

Enstitü Ana Bilim Dalı: Felsefe ve Din Bilimleri

Tezsiz Yüksek Lisans Programı: Manevi Destek ve Rehberlik

Yeşim Kök tarafından hazırlanan “Büyük Günahların İnsan Psikolojisine Etkisi” adlı tezsiz yüksek lisans dönem projesi danışmanlığında hazırlanmış olup tarihinde son kontrolü yapılarak Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Manevi Destek ve Rehberlik Tezsiz Yüksek Lisans dönem projesi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Danışman
Doç. Dr. Osman Mutluel

Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nuntarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu projenin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Yeşim KÖK

ÖNSÖZ

İnsan yeryüzünde Allah'ın halifesi olarak yaratılmış ve fitraten tertemiz bir varlık olarak bu dünyaya gönderilmiştir. Rabbimizin bizi yaratma gayesi, kendisine ve verdiği nimetlere şükretmemiz ve nankörlük etmememizdir. Bizim yeryüzünde fesatlık çıkaranlardan olmamamız konusunda bizi uyarmış ve bizi Eşref-i Mahlukat olarak tanımlamıştır. Yaratılanların en şerefli övgüsüne layık olabilmek insanın kendi elindedir. Çünkü insan kendisine verilen nimetlerin kıymetini bilmezse hayvanlardan bile daha aşağı konumda yer alabilir. Allahın övgüsüne mazhar olan insanlardan olabilmek için günah bataklığına düşmemek gerekir. Günah öyle bir şeydir ki, Peygamberimizin deyimiyle kalpte küçücük siyah bir noktayken günahıta ısrarcı olduğunda tüm kalbi kaplayabilir. Bu durum da ruha sirayet ederek toplum düzeninde bozgunluğa sebebiyet verir.

Yaşadığımız son yüzyılda yaşanan felaketlere bakıldığında günahın her türlüüne rastlanmaktadır. Kalbi ve vicdanı olanların yüreği tüm bu olanlar karşısında yangın yerine dönmektedir. Tüm bu olumsuz atmosfere rağmen göğsünde imanı ve vicdanı olan kimseler geleceğe dair hayaller kurmamız için bizlere umut tohumları ekmektedirler.

Maddi manevi yaşanan tüm zorluklara rağmen, geleceğe umutla bakmama vesile olan başta canım eşim Tolga Kök, kızlarım İnci Vera ve Gülce Meva'ya, bu çalışmanın ortaya çıkmasında katkılarını sunan danışman hocam Doç. Dr. Osman Mutluel'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Özeti

Projenin Başlığı: Büyük Günahların İnsan Psikolojisine Etkileri	
Projeyi Hazırlayan: Yeşim Kök Mutluel	Danışmanı: Doç. Dr: Osman
Kabul Tarihi: 04.05.2021	Sayfa Sayısı:
Anabilim Dalı: Felsefe ve Din Bilimleri Rehberlik	Programı: Manevi Destek ve
<p>Eşref'i mahlukat olarak yaratılan insan bu dünyada Allah'ın emir ve yasaklarına uygun hareket etmekle sorumlu tutulmuştur. Akıl ve irade sahibi olan insan, nefsinde yer alan heva ve heveslerine uyarak Allah'ın rızasına aykırı olan işler yapabilmektedir İnsan fitraten iyiye ve güzele yatkın olarak yaratıldığı için, Allah'ın hoşnutluğuna ters düşen davranışlar olarak tanımlanan fiilleri yapmak insan psikolojisini olumsuz manada etkilemektedir.</p> <p>Bu çalışmada öncelikle günah kavramının doğru bir şekilde açıklanması esas alınmıştır. Kur'an ve Hadis metinleri ışığında büyük günah kapsamına giren davranışların tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Büyük günah olarak değerlendirilecek davranışların sınırı çizildikten sonra bu davranışların insan ruhuna yansımaları incelenmiştir. Büyük günahların bireyselde insanı vicdanen rahatsız ettiği, ruhsal dengenin olumsuz yönde etkilendiği yansıtılmak istenilmiştir. Aynı zamanda toplumsal açıdan bakıldığında da huzursuzluğa sebebiyet verdiği tespit edilmiştir.</p>	
Anahtar kelimeler: Günah, Psikoloji, İnsan, Etki, Suç	

Title of the Project:	
Author: Supervisor:	
Date: 04.05.2021	Nu. of pages: vii (pretext)+ 151
Department:	Subfield:
<p>Man, who was created as an Ashraf creature, is held responsible for acting in accordance with God's orders and prohibitions in this world. A human being, who has reason and will, can do things that are contrary to God's will by following the whims and desires in his soul. Since human beings are created with a natural tendency towards goodness and beauty, doing actions that are defined as behaviors that are contrary to God's approval negatively affects human psychology.</p> <p>This study is primarily based on explaining the concept of sin correctly. In the light of the texts of the Quran and Hadith, an attempt has been made to determine the behaviors that constitute major sins. After drawing the boundaries of the behaviors that will be considered as major sins, the reflections of these behaviors on the human soul were examined. It is intended to reflect that major sins disturb the individual's conscience and that their spiritual balance is negatively affected. At the same time, it has been determined that it causes unrest from a social perspective.</p>	
Keywords: Sin, Psychology, Human, Impact, Crime	

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1.Araştırma Konusu ve Amacı.....	1
2.Araştırma Kaynakları, Yöntemi ve Literatür Kritiği	2
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. GÜNAH KAVRAMI	3
1.1.Günah Kavramının Tanımı.....	3
1.2.Kur'an ve Hadislerde Günah Kavramı	4
İKİNCİ BÖLÜM	6
2. BÜYÜK GÜNAHLAR	6
2.1.Günah Günahın Tanımı	6
2.2.Günah Çeşitleri	6
2.3.Kur'an ve Sünnete Göre Büyük Günahlar	8
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	11
3. BÜYÜK GÜNAHLARIN İNSAN PSİKOLOJİSİNE ETKİSİ	11
SONUÇ	17
KAYNAKÇA	18

GİRİŞ

I. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Modern dönemde insanlar, özgürleştikçe mutlu olacağını varsayarak hareket etmektedir. Oysaki modern dönem insanların ruhsal olarak buhran batağına daha çok saplandığı görülmektedir. Ayrıca mutluluğu salt olarak maddi duygularda arayan insan sayısı giderek artmaktadır. Son yüzyılın hız çağı olarak adlandırılması ve hız çağında yaşamının insan davranışına genel olarak tüketimi aşılması sonucu insanlar hayata faydacı bir bakış açısı ile bakmaya başlamıştır. Faydacı bakış açısının etkisiyle de manevi değerler toplumda hızla yok olmaya başlamış, yerini çıkar odaklı ilişkiler almıştır. Tüm bunlar yaşanırken toplumda bayağılaşmış bir yaşam süren, yüzünde mutluluk ibaresine rastlanmayan, aceleci, sabırsız insan sayısında bir artış olduğu gözlenmiştir.

İnsanların irfan ve medeniyetten yoksunlaştığı, nefsin isteklerine göre şekil aldığı bu çağa bakıldığında mutluluğun zenginlik, makam, statüde arandığı görülmektedir. Bu durum da insanların küçük şeylerden mutlu olmayı ihmal etmesine sebep olmuştur. Bakıldığında insanların refah seviyesi artmasına rağmen mutluluk oranında bir azalmanın meydana geldiği görülmüştür. Tüm bu sebepler incelendiğinde insanların günah kapsamına giren davranışları daha çok işledikleri görülmektedir.

Bu nedenle günümüz insanların refah seviyesinin artmasına rağmen mutluluk oranında azalma olmasının sebepleri üzerine düşünülmesi sonucu günahın psikolojiyle ilişkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmamızda günah işleme oranının artması ile insanların psikolojik olarak buhran içine girmeleri arasındaki bağlantının incelenmesi ve günahın insan psikolojisine etkisi incelenmiştir.

Araştırmamız bir dönem projesi olması sebebiyle sınırlı sayıda kaynaklar incelenerek elde edilen verilere göre bir çıkarımda bulunmaya çalışılmıştır.

II. Araştırmanın Kaynakları, Yöntemi ve Literatür Kritiği

Araştırmamız nitel araştırma yöntemi kullanılarak doküman belge incelemesi metodu ile oluşturulmuştur. Bu sebeple konumuzun kapsamına giren birçok çalışma incelenmiştir. Bu doğrultuda araştırmamızın temel kaynağını, konumuzla ilişkili olan, aynı kavramsal çerçeveyi ele alan, konunun Kur'an ve Hadis metinlerinde derinlemesine incelenmesini gerektiren kısımlarına bütüncül bakmamıza yardımcı olacak tez, dergi ve makaleler oluşturmaktadır. Ayrıca kavramların tanımlanması konusunda ansiklopedi maddelerinden faydalanılmıştır. Kur'an mealleri için ise Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan meal esas alınmıştır.

Araştırmamızın birinci bölümünde günah kavramının incelenmesi, ikinci bölümünde büyük günah kapsamına giren davranışların incelenmesi, üçüncü bölümde ise büyük günahların psikolojiye etkisi araştırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GÜNAH KAVRAMI

1.1.Günahın Kavramsal Tanımı

Allah, yoktan var edip şekil verdiği, akıl ve irade ile vasıflandırarak yeryüzünün halifesi olarak adlandırdığı insanı başıboş bırakmamış, bilinçli yaptığı tüm davranışlarından sorumlu tutmuştur. İnsanın sorumlu olduğu bu davranışlarından, şeytana uyarak gerçekleştireceği haddi aşma, isyan ve işlenen cürümler günah kavramı ile ifade edilir.¹

Günah, dini bir kavram olarak kullanılmaktadır ve Farsçadan dilimize gelmiştir. Sözlükte suç anlamına gelen günah kavramı, kutsal ve tabiatüstü varlık alanıyla ilişkilidir. Kutsalın söz konusu olduğu her yerde kutsalla ilgili emir ve yasaklar bulunmaktadır. Günah, bu emir ve yasakların yerine getirilmeyip çiğnenmesiyle ortaya çıkan dinî, ahlâkî ve vicdanî açıdan sorumluluk gerektiren bir olgudur.² Ayrıca din tarafından suç sayılan, kötü iş veya davranış, vebal anlamına gelmektedir.³

Günah kelimesinin Arapça karşılığı ise “c-n-h” kökünden türeyen “Cünah” kelimesidir, bu ifade Kur’an-ı Kerîm’de geçmektedir ve geniş bir anlamı bulunmaktadır. Allah’ın rızasından uzaklaştıracak, toplumda bozgunculuğa, kaos ve sıkıntıya sebep olacak, kişinin kalbine yük getirecek, nefesine uymasına neden olacak tüm davranışlara verilen bir addır.⁴

¹ İlhan Güleç, *İmam Gazali'nin İhya'ü 'Ulumi'd-Din Adlı Eserinde Günah Olgusu* (Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2022), 6-7.

² Ömer Faruk Harman, “Günah”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 14/278.

³ Rüveyda Uçar, *Hadislerde Büyük Günah Olarak Nitelendirilen Davranışlar* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2019), 4.

⁴ Merve Pekalkan, *Kur'an ve Tevrat'ta Büyük Günahlar* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2019), 1.

1.2.Kur'an ve Hadislerde Günah Kavramı

Günah kavramı Kur'ân-ı Kerîm ve hadis metinlerinde hatanın çeşidi, yapılış niyetine göre farklı kelimelerle ifade edilse de, hatanın farklı boyutlarını ele alan, haddi aşmak, dengeyi bozmak, şeytana uymak anlamına gelen bir özellik taşımaktadır.⁵

Kur'an-ı Kerîm'de, günah anlamını ifade eden kelimeler birbirine eş, yakın veya uzak anlamlı olabilmektedir. Genel olarak aynı anlamı ifade etmekle beraber, işlenmiş olan günahın mahiyeti, günahın anlam ve kullanma yerine göre farklı boyutlarına vurgu yapması nedeniyle farklı kelimelerle ifade edilmiştir. Bunun sebebi Arap dilinin zenginliğinin yanında, her bir kelimenin günahın farklı bir boyutuna dikkat çekmesidir. Bu kavramlardan kebîr/kebâir, ism, zenb, hatîe, vizr, hûb, hins, seyyie ve lemem gibi doğrudan günah anlamını kapsayanlar olduğu gibi cürm, fahşâ, fîsk, fücûr, delâlet, şikâk, cünâh, fesât, ğayy gibi fiil, süreç veya sonuç itibariyle günahla ilişkili kelimeler de vardır. Bütün bu kavramların ortak noktası, nefîs, şeytan, karanlık, kötü işler, sıkıntı, ızdırab, toplumsal huzursuzluk, kargaşa, çirkin ve bayağı davranış, düzen ve dengeyi bozma ile haddi aşma gibi anlamlardır.⁶

Kur'ân-ı Kerîm'de doğrudan günah kavramının karşılığı olarak kebîr/kebâir, ism, vizr, zenb, hata', hûb, hins, seyyie ve lemem sözcüklerinin kullandığı görülür. Bu kelime zenginliği, işlenen günahın boyut, içerik, 4hret, süreç, sonuç ve ceza şekline göre farklılıklar arz etmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Kebîr, günahın büyüklüğünü belirtirken seyyie küçüklük ve kapsam genişliğini, lemem ise günahın küçüklüğünü ve ara sıra işleme ile büyük günaha meyli vurgulamaktadır. Kuyruğun sahibini takip etmesi gibi kişinin işlediği günah, anlam kökünde kuyruk olan zenbe benzetilmiştir. Hatîe, kasıtlı ve kasıtsız olarak yapılan bir yanlış ve günahın karşılığıdır. Hûb, gerek yetimin kendi malına ulaşmasına engel olma gerekse bu günahı işleyen hayır ve iyiliğe ulaşma hususunda durdurma anlamındadır. Hins ise belli bir çağa ulaşmış kişiye sorumluluk yükleyen bir dönemi kapsar. Hins çağı öncesi bilememeye bağlanabilirken hins sonrası

⁵ Yakup Pak, *Günahların Bağışlanmasına Dair Hadisler ve Değerlendirilmesi* (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2023), 10.

⁶ M. Faik Kırtay, "Kur'an'da Günah Anlamına Gelen Kelimelerin Anlam Farkı (Nezâir Bağlamında Bir İnceleme)", (10 Aralık 2020), 158.

yapılanlar ise söz ve davranışların sorumluluğunu gerektirecek bilinçli olma halini arz eder.⁷

Aynı zamanda İsm, işleyene ceza gerektiren, insanı hayır ve sevaptan alıkoyan fiil veya bundan doğan sorumluluk, Vizir, ağırlık anlamındadır ve manevi yük, sorumluluk anlamı taşır. Cünâh ise kişiyi haktan saptıran davranış anlamındadır.⁸

Hadisler nazarında günah kavramı incelenecek olursa, “İnsanın kalbine rahatsızlık veren, kalpte ızdırap ve tereddüde yol açan, göğsü daraltan ve endişelendiren, başkasının haberdar olması istenmeyen şeydir.”⁹

Genel çerçevede bakıldığında günah kavramının itaatsizlik anlamına geldiği söylenebilir. Allah’ın emir ve yasaklarına uygun olmayan her türlü davranışı ifade ettiği gibi, Allah’ın emrettiği hususlara uymamak da günah kapsamına girmektedir.¹⁰

Beşeri ahlak açısından bakıldığında günah yerine suç veya kabahat kelimeleri kullanılmaktadır ve içinde bulunan toplum normlarına göre şekillenmektedir. Günah kavramı ise ilahi bir anlam taşıyarak, kişinin Yaratıcı’ya karşı sorumluluklarını ifade etmektedir. Bu sebeple günah, beşeri hukuk ve ahlaktan öte bir anlam ifade etmektedir.¹¹

⁷ Kırtay, “Kur’an’da Günah Anlamına Gelen Kelimelerin Anlam Farkı (Nezâir Bağlamında Bir İnceleme)”, 177.

⁸ Adil Bebek, “Günah (Kelâm)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 14/282.

⁹ Muhammet Yılmaz, “Kur’an’da Büyük Günah Kavramı”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (2011), 258.

¹⁰ Aydın Öçalan, *Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır’ın Hak Dini Kur’an Dili Eseri Bağlamında Büyük Günah Anlayışı* (Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2023), 17.

¹¹ Güleç, *İmam Gazali’nin İhya’ü ‘Ulumi’-d-Din Adlı Eserinde Günah Olgusu*, 7.

İKİNCİ BÖLÜM

2.BÜYÜK GÜNAHLAR

2.1. Büyük Günahın Tanımı

Büyük günah anlamında kullanılan tanım kebare (çoğulu kebaîr)dir. Dinen kesin delillerle yasaklanan dünyada ve 6hret6t ceza öngörülen davranış demektir. Bunun dışında kalan kötü davranışlara da küçük günah anlamına gelen sağıre denir.¹²

“Kur’an’da günah anlamına gelen Kebîre/Kebâîr, كبر fiil kökünden gelir. Ra-ğib el-İsfehânî, (ö. 1109) bu kelimenin kök anlamına cisimlerde somutluk, azlık-çokluk, sayılar ve bir varlığın sıfatı olma şeklinde dört grupta inceler. Diğer taraftan Semin el-Halebî (ö. 756/1355) ise zorluk, meşakkat, cisimlerin hacmi, sayı olarak azlık ve çokluğu, büyüklüğün ve çokluğun aynı anlamda olmasından dolayı, ihtiyarın gençten daha büyük olmasını zaman bakımından, mekân açısından büyüklük ise önderlik ve ileri gelen büyüklük gibi daha kapsamlı bir anlam açısından ele alır. Sağıre kelimesinin zıttı ve çoğulu kebare şeklinde gelen kelimenin maddî veya mânevî fark etmeksizin büyük olmak anlamında bir isim olarak ifade eder. Diğer taraftan dini bir kavram olarak kebare kelimesi, dinen yasaklandığı hususunda kesin delil bulunan, hakkında dünyevî had ve uhrevî cezası olan fiil ve davranış anlamı içerir. Diğer taraftan bütün günahların kebare olarak kabul edilmesi naslara aykırıdır. Büyük günahların dışında kalanlar ise sağıre yani küçük olarak sayılmaktadır.”¹³

2.2.Günah Çeşitleri

Kur’an-ı Kerim’e bakıldığında küçük günah tabiri bulunmasa da, günahın büyük ve küçük şeklinde sınıflandırıldığı görülmektedir.¹⁴ Bu konuda büyük günah, küçük günah ayrımının olduğunu belirten ayetlerden bir tanesi Nisa suresi 31.ayettir ve Rabbimiz şöyle buyurmaktadır; “Eğer size yasaklanan büyük günahlardan kaçınırsanız sizin küçük günahlarınızı örteriz ve sizi değerli bir yere koyarız.”¹⁵ Buradan hareketle İslam alimleri büyük ve küçük günah kapsamına hangilerinin girdiği konusunda farklı fikirler öne sürmüşlerdir. Kimi İslam alimleri ayet ve hadislerce kesin olarak

¹² Adil Bebek, “Kebîre”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2002).

¹³ Kırtay, “Kur’an’da Günah Anlamına Gelen Kelimelerin Anlam Farkı (Nezâir Bağlamında Bir İnceleme)”, 163.

¹⁴ Pak, *Günahların Bağışlanmasına Dair Hadisler ve Değerlendirilmesi*, 39.

¹⁵ “Nisâ Suresi 31. Ayet Tefsiri - Diyanet İşleri Başkanlığı” (Erişim 03 Aralık 2023).

yasaklanan, işlendiği takdirde dünyada ve 7hret7t cezalandırılmaya sebep olan günahları büyük günah olarak değerlendirmişlerdir. Kimi alimler Allah’la kul arasında olan günahları küçük günah, kul hakkı kapsamına giren günahları ise büyük günah olarak değerlendirmişlerdir. Kimileri ise büyük veya küçük fark etmeksizin tüm günahların Allahın emrine karşı gelmek anlamında olduğu için büyük günah olarak değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir. ¹⁶ İbn Abbas’a (ö. 68/687-88) göre cehennem azabının olduğu her günahın büyük günah olduğu nakledilir. Ayrıca kimileri de kulun kendisinde ısrar ettiği her günaha büyük günah, tevbe ettiklerine ise küçük günah demişlerdir.¹⁷

Küçük günahlar için “Büyük günah kapsamı dışında kalan ve insanın onurunu zedeleyen zararlı fiil ve davranışlar şeklinde tanımlandığı gibi kişinin adâlet ve şehâdetine zarar vermekle beraber bu iki vasfı tamamen ortadan kaldırmayan fiiller”¹⁸ olarak da tanımlayanlar olmuştur.

İşlenen her günahta Allah’ın emrini çiğneme maksadı olduğu için küçük veya büyük günah ayrımı olmadığını söyleyen alimler olsa da genel kabul bu ayrımın olması gerektiği yönündedir. Çünkü şöyle örneklendirilecek olursa, haram olan öpmek fiili ile zinanın aynı kategoride değerlendirilmeyeceği kaydedilmektedir.¹⁹

Kebîre ve sağîre ile dışında üçüncü bir günah çeşidi olduğunu buna da fâhişa dendiğini öne sürenler de olmuştur. Bu görüşü Şâfiî fakihlerden Ebû ‘Abdillâh el-Halîmî (ö. 403/1012) savunmuştur. Ona göre fahişa, kebîrenin daha büyüğüne denir. Bu görüşü şöyle açıklamıştır, örneğin “haksız yere adam öldürmek büyük günah, öldürülen kişi baba ya da oğul ise fâhişa, başkasını yaralamak ya da sebepsiz yere birini dövmek ise küçük günahlardandır. Aynı şekilde zina yapmak kebîre, yakın komşu ile veya kendisiyle evlenilmesi haram olan akraba ile zina yapmak fâhişa’dır. Bu örneklerden de anlaşıldığı üzere fâhişa, kebîre’den daha büyük olmaktadır.”²⁰

Büyük günahların sayısı konusu da tartışmalı konulardandır. Sahabelerden büyük günahların dört tane olduğunu söyleyenler olduğu gibi, Peygamberimizin helak edici

¹⁶ Yılmaz’, “Kur’an’da Büyük Günah Kavramı”, 258.

¹⁷ Hasan Yerkazan, *Ahlak ve Din Disiplinler Arası bir Yaklaşım* (Ankara: Sonçağ Yayıncılık, 2021), 17.

¹⁸ Abdurrahman Caner, “Fıkıh Usulü Eserlerinde Yer Alan Büyük Günah Kavramı Ve Kapsamı”, *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (30 Haziran 2021), 373.

¹⁹ Taha Çelik, “Ayet ve hadisler çerçevesinde bir genel kabulün tahlili: ‘affi olmayan günahlar’ meselesi”, *Bilimname* 2021/44 (30 Nisan 2021), 135.

²⁰ Caner, “Fıkıh Usulü Eserlerinde Yer Alan Büyük Günah Kavramı Ve Kapsamı”, 371.

yedi gūnahtan sakının konulu hadisine dayanarak yedi büyük gūnah ile sınırlayanlar olmuştur. Yahut büyük gūnahın sayısını dört yüz altmış yedi yada yedi yüze çıkarırlar da olmuştur. Bunun yanı sıra büyük gūnahlar için sayı belirtilmemesi gerektiğini, tıpkı Kadir gecesinin, Cuma günü duaların kabul olduğu vaktin belirsiz olduğu gibi, bunun da sayısının belli olmadığını, böylece insanların “küçük gūnahdır nasıl olsa affedilir” yada “belki büyük gūnahdır bu gūnahdan kaçınalım” düşüncesi ile sayısı gizli tutulmuştur fikrini savunanlar da olmuştur.²¹

2.3. Kur’an ve Sünnete Göre Büyük Gūnahlar

Kur’an ve sünnet ışığında hangi davranışların büyük gūnah olarak kabul edildiği incelenecek olursa İslam alimlerinin görüş birliği sağladığı ilk konu şirk konusudur. Şirk büyük gūnahların başında gelmektedir ve şirkin büyük gūnahlardan olduğunu belirten; *“Ey Peygamber! Mümin kadınlar Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmayacakları, hırsızlık yapmayacakları, zina etmeyecekleri, çocuklarını öldürmeyecekleri, elleriyle ayakları arasında bir iftira düzüp getirmeyecekleri, dine ve akla uygun hiçbir konuda sana karşı gelmeyecekleri hususunda sana biat etmeye geldiklerinde onların biatlarını kabul et ve onlar için Allah’tan bağışlama dile. Kuşkusuz Allah bağışlayıcıdır, engin merhamet sahibidir.”*²² Bu ayete bakıldığında şirk koşmanın, hırsızlığın, zina etmenin, adam öldürmenin büyük gūnahlardan olduğu görölmektedir. Nisâ Sûresi’nde yer alan *“Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını dilediği kimse hakkında bağışlar. Allah’a ortak koşan kimse büyük bir gūnah işleyerek iftira etmiş olur. (48)”*²³ İhtret8tm ise şirkin büyük gūnahlardan olduğu açıkça ifade edilmektedir.

Büyük gūnahlardan kabul edilen bir diğer konu kasten adam öldürmektir. Bununla ilgili ayetlerden bir tanesi, *“Kim de bir mümini kasten öldürürse cezası, içinde devamlı kalmak üzere cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, onu lânetlemiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır.”*²⁴ Ayetidir. Görüldüđu gibi kasten adam öldürmenin cezası devamlı kalınacak bir yer olarak cehennem olduğu söylenmiştir.

²¹ Yılmaz’, “Kur’an’da Büyük Gūnah Kavramı”, 262-263.

²² Kur’an Yolu el- Mümtehhine 60/12, ts. (Erişim 08 Aralık 2023).

²³ el-Nisa 4/48

²⁴ el Nisa 4/93

Büyük günah kapsamına giren konulardan biri de zinadır. Kur'an'dan bu konuya İsrâ Sûresi'nde yer alan *“Zinaya yaklaşmayın! Çünkü o hayâsızlıktır, çok kötü bir yoldur.”*²⁵ Ayeti örnek gösterilebilir.

Bakara Suresinde yer alan *“Sana içkiyi ve kumarı soruyorlar. De ki: Bu ikisinde insanlar için büyük zarar ve bazı faydalar vardır; zararları da faydalarından büyüktür. Sana neyi infak edeceklerini de soruyorlar. De ki: İhtiyaç fazlasını. Allah sizin için âyetlerini işte böyle açıklıyor ki düşünesiniz.”* Ayetine bakıldığında içki ve kumarın da büyük günahlar arasına girdiğini söyleyebiliriz.

“Münafıklık, küfrü gerektiren her türlü söz ve davranış, Allah'a ortak koşulduğu anlamı taşıyan davranışlar, küfür kapsamına girmeyen fakat yapılması ve terk edilmesi Allah tarafından istenilen hususların hafife alınması, önemsenmemesi”²⁶,“ küfür, yetim malı yemek, zina ve zinaya aracılık yapmak, domuz eti yemek, içki ve kumar, yalan yere yemin etmek, Allah'ın rahmetinden ümit kesmek veya azabından emin olmak, yapılan anlaşmayı bozmak, hırsızlık gibi yasaklanmış fiiller de büyük günahlar arasında sayılmaktadır.”²⁷

Peygamberimizin büyük günahlar konusunda açıklama yaptığı bir hadis-i şerifi vardır.

“Büyük Günahlar dokuzdur: Allah'a şirk koşturmak, haksız yere adam öldürmek, temiz (afife) bir kadına (veya kıza) kötülük isnat etmek, zina yapmak, düşmana hücum esnasında firar etmek ,sihirbazlık, yetim malını yemek, 9hret9tm ana babaya asi olmak, emredilenleri yapmamak ve yasakları yapmak suretiyle istikameti (doğruluğu) 9hret9tmektir.” Hz. Ebu Hüreyre (R.A.) rivayetinde “Kebire”, on olarak bildirilmiş, onuncu olarak da, “faiz yemek” kabiraden sayılmıştır. Hz. Ali (K.V.)'nin rivayetinde ise büyük günahlar (oniki) olarak haber verilmiş, yukarıda sayılanlara, “hırsızlık” ve “şarap içmek” eklenmiştir.²⁸

²⁵ el-İsra 17/32

²⁶ Öçalan, *Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın Hak Dini Kur'an Dili Eseri Bağlamında Büyük Günah Anlayışı*, 27.

²⁷ Güven Hilal, *İlahi Dinlerde Günah* (Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2020), 148.

²⁸ Ali Arslan Aydın, “İslam'da Büyük Günahlar ve Tekfir Mes'elesi”, *Diyanet Dergisi* 4 (Ağustos 1975), 199.

“Bunların yanı sıra Peygamber Efendimiz(s.a.v.) geçim kaygısıyla kendi çocuğunu öldürmeyi, zinâ etmeyi, kişinin kendi ebeveynine sövdürmesini de büyük günahlardan sayarken, başka hadislerde geçen içki ve hırsızlık da büyük günahlara eklenmiştir. Sayısının 7 veya 14 olduğunu veya daha fazlaca olduğunu zikreden âlimler olduğu gibi, on yedi olarak verenler de vardır. Kalp ile olan büyük günahlar, Allah’a ortak koşmak, gûnahtan vazgeçmeyip ısrarcı olmak, Allah’ın rahmetinden ümit kesmek veya O’nun cezasından emin olmak. Dil ile ilgili büyük günahlar: Yalan şahitlik, iftira, büyü ve yalan yere yemindir. Bunlardan iki tanesi zina ve homoseksüelliktir. İkisi eldedir ki bunlar hırsızlık ve adam öldürmektir. Ve diğer ikisi de savaştan kaçmak ve ana babayı üzmeğdir.”²⁹

“Büyük günahlar konusunu ele alan İmam Ebû Bekr Ahmed bin Harun b. Ravh el-Berdicî (ö. 301/914) tarafından hazırlanan *Cüz’ün Fihi Men Rave Ani’n-Nebiyyi (s.a.v.) Mine’s-Sahabeti fi’l-Kebâir* eserinde, hadislerde bildirilen büyük günahlar, Allah’a (c.c.) şirk koşmak, çocuğunu öldürmek, zina etmek, cihaddan kaçmak, adam öldürmek, ana-babaya isyan etmek, yalan şahitlik yapmak, fâiz yemek, yetim malı yemek, zina iftirası atmak, hırsızlık yapmak, içki içmek, sihir yapmak ve yolcunun yolunu kesmek olarak sıralanmaktadır.”³⁰

Görüldüğü üzere Kur’an-ı Kerim ve Hadisler bağlamında “Büyük Günahlar” incelendiğinde farklı rivayetler, farklı fikirler olsa da bir sınıflandırma yapmak mümkündür. Büyük günahlar kapsamına alınan ilk kavram şirktir ve büyük günahların başında gelmektedir. Hırsızlık, kasten adam öldürmek, zina, içki içmek, kumar oynamak, anne babaya asi davranmak, iftira atmak, yetim malı yemek, sihir yapmak, faiz, cihaddan kaçmak gibi davranışlar da büyük günah olarak kabul edilmiştir.

Günah olan davranışlar büyük olsun küçük olsun hepsi dini değerlere aykırı davranmak demektir ve bu durum gerek maddî gerek vicdani açıdan sorumluluk gerektirir. Bu sorumlulukların insan psikolojisine etkisi bir sonraki bölümde incelenecektir.

³⁰ Uçar, *Hadislerde Büyük Günah Olarak Nitelendirilen Davranışlar*, 35.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.BÜYÜK GÜNAHLARIN İNSAN PSİKOLOJİSİNE ETKİSİ

Günah kavramının tanımı ve büyük günah olarak görülen davranışlar incelememizin baş kısmında açıklanmıştır. Büyük günah kapsamına giren davranışlara bakıldığında bireyi ve toplumu yakından ilgilendiren ve etkileyen konuların yer aldığı görülmektedir. Ayrıca günah kavramının tanımı incelendiğinde psikolojik olarak olumsuz bir durumu zaten içinde barındırmaktadır. Çünkü günah demek, toplumda huzursuzluğa sebep olacak, kalbi sıkıntıya sokacak davranışlar demektir. Dengeyi bozmak ve haddi aşmak anlamına gelir. Oysaki insan psikolojisi dengede olmayı arzular. Huzursuzluk ve kaos ruha iyi gelmez. İnsan fitratında olan takdir edilme, onaylanma duygusu ile günah olan davranışlar taban tabana zıttır. Zira günah, ilahi otoriteye karşı gelmek demektir, maddi ve vicdani sorumluluk gerektirir. Bu da insan psikolojine olumsuz anlamda katkı sunar.

Kur'an-ı Kerim'de sevap ve günahlar karşılaştırıldığında göze çarpan konular vardır. Örneğin günahların bahsedilme sıklığı, sevap olan davranışlardan daha fazladır ve günahkârların ve şerhlerin cezası detaylı biçimde anlatılırken, sevaplar için bu söz konusu değildir. Çünkü Kur'an her şeyi hayır, nur ve güzellik olarak görmektedir. Yaşamın içinde esas olan iyilik ve güzelliştir. İnsan yaratılışı da bu iyilik ve güzellik üzerinedir. Ruhu buna yatkındır. Günah ise iyilik ve güzellik üzerine olan bu düzene ve fitrata aykırı olandır. Bireysel ve toplumsal anlamda mutsuzluğa ve çatışmaya sebep olmaktadır.³¹

Rabbimiz Kur'an'da insanın nasıl olduğundan ziyade nasıl olması gerektiğinden bahseder.³² Bu durum da Kur'an'da günahların, daha fazla ve detaylı anlatılmasına sebebiyet vermektedir.

Kur'an, insanı hem kerim bir varlık olarak hem de *esfel-i safilin* yani aşağıların en aşağısı olarak tanımlar. Çünkü insan günahlardan uzak olan bir melek olmadığı gibi, dürtülerine göre hareket eden, iradesiz bir hayvan da değildir. İnsanın konumu bu ikisi arasındadır. Böylelikle insan hata yapabilen ve suç işleyebilen bir insan olduğu gibi,

³¹ Davut Ceylan, "Günah Psikolojisine Dini Ve Psikolojik Bir Yaklaşım", *Katre International Human Studies Journal* 4 (01 Kasım 2017), 234-235.

³² İbrahim Coşkun, "Kur'an Dışında İnkârın Psikolojik Sebepleri", *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1999), 121.

aklı ve iradesini kullanarak bu dünyada Allah'ın halifesi olarak da tanımlanır. Dolayısıyla insanın yaptığı tüm davranışlar yüceltilemez.³³ İnsana değer kazandıracak olan şey dini anlamda sergilediği olumlu davranışlardır. Yani insanın iyi ve kötü olarak tanımlanması kendisinin fiillerine bağlıdır.³⁴

İnsan günaha sebebiyet verecek arzu ve isteklere sahiptir. Oysaki arzu ve isteklerin bizatihi kendisi ahlaki olarak iyi veya kötü değildir. Örneğin açlık duygusu açgözlülüğe, cinsellik duygusu şehvete dönüşebilir. Burada önemli olan durum bunu fazilet ya da rezilet noktasına getirmektir. İnsanı hayvandan ayıran en önemli özellik budur.³⁵ “Günahkâr olduğu hissine kapılan kimse eğer tövbe yolunu tercih etmez veya tövbesi neticesinde suçluluk duygusunun hafiflediğini hissetmezse psikolojik rahatsızlıklara mâruz kalır. Dinî kaynaklı psikozların temel sebeplerinden birini bu husus oluşturmaktadır.”³⁶

Günah kavramı incelendiğinde “dinen yasaklanan, ahlaken kötü sayılan, toplum tarafından çirkin ve ayıp karşılanan suç ya da günah olarak nitelenen davranışlar, işlendiğinde insan psikolojisini olumsuz etkileyip bozduğu”³⁷ görülmekteyken, aydınlanma felsefesi ile birlikte, mutluluğun, fayda ve iyilikte değil, faydalanmada olduğunu görüşünün hakim olması insanlık için hayırlı sonuçlar doğurmamıştır. Çünkü İnsanlar kendi elleriyle yaşadıkları dünyayı yaşanmaz hale getirmişlerdir. Sınırsız özgürlük talebi insanları arzu ve isteklerinin esiri haline getirmiştir.³⁸ Bu durumun sonuçlarına bakıldığında günümüzde arzu ve isteklerinin peşinde koşan insanların daha mutlu olduğu sonucunu destekleyen bir araştırılma görülmemektedir. Aksine arzu ve istekleri doğrultusunda hareket eden insanlarda, manevi anlamda doyum gerçekleşmemesi üzerine intihar oranının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu da günah işlemenin insanı olumsuz anlamda etkilediğine başka bir örnektir.

Konuya psikolojik kuramlar çerçevesinde bakılacak olursa, yapısalcı kişilik kuramına göre insan, id, ego ve süperegodan oluşmaktadır. İd, iç güdü, ham dürtü ve

³³ Ali Rıza Aydın, “Kur’an’da Suçluların Davranış Özellikleri -Ahlak Psikolojisi Açısından Bir Yaklaşım-”, *İslâmî Araştırmalar* XV/3 (2002), 379.

³⁴ Aydın, “Kur’an’da Suçluların Davranış Özellikleri -Ahlak Psikolojisi Açısından Bir Yaklaşım-”, 379.

³⁵ Ali Köse, “Günah (Psikoloji)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 14/285.

³⁶ Köse, “Günah”, 14/285.

³⁷ *İlahi Dinlerde Günah*, 13.

³⁸ Coşkun, “Kur’an Dışında İnkârın Psikolojik Sebepleri”, 127.

biyolojik isteklerin bulunduğu yerdir. Ego, id ile süperegö arasında tampon bölgeyi oluşturan, iki güç arasında dengeyi sağlayan uzlaştırmacı rolündedir. Süperegö ise kişiliğin vicdani ve ahlaki yönüdür ve kusursuzluğu arar.³⁹ Kişi kendinde var olan İd sebebiyle yanlış bir davranışta bulunduğunda süperegö kişiyi suçlu hissettirmeye ve kınama duygusu hissettirmeye başlar.⁴⁰ Bu da kişinin pişmanlık duyarak, kendini rahatsız hissetmesine sebep olur. Buradan hareketle günah işlemenin insan psikolojisine olumsuz etkisi olduğu yapısalcı psikoloji kuramına göre de desteklendiği görülmektedir.

Kur'an'da insan psikolojisine dair;

İnsan, refah ve bolluk halinde inkarcılığa düşer; sıkıntı halinde Allah'a yönelir, bolluk zamanında yüz çevirir; nimetin gitmesi halinde ümitsiz ve nankör kesilir, darlıkta yalvarır; refahta hiçbir şey olmamış gibi davranır; rahmete ve nimete kavuşunca sevinir; başına bir kötülük gelince feryat eder; iyilikte cimrileşir; acelecidir, çünkü iyilik ve hayrın çabucak gelmesini ister, Sıkışınca Allah'a yalvarır, kurtulunca sapıtıp eş koşar, nimetlere şükretmez, tehlikeden kurtulunca taşkınlık eder, iyilik gelince yatıştır, bela gelince döner, fenalık gelince feryad eder, iyilikte cimrileşir. İyilik ve hayrın çabucak gelmesini isteyip, acelecidir. Dünyaya aşırı sevgi besleyip, bazıları sadece onu tercih eder. Uzun ömürlü olmak ister. Kadın, çocuk, altın, gümüş, at, deve ve ekine karşı aşırı ihtiras sahibidir.⁴¹ Şeklinde çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Bu çıkarımlar insanı günah işlemeye yönelten sebepler olarak değerlendirilebilir. Günaha sebebiyet veren davranışlar arasında bunlar sayılabilirken günahın insan psikolojine etkisi olarak Peygamberimizin *"İyilik, nefsinin kendisine ısındığı, kalbinin mutmain olduğu; huzura erdiği şeydir ve de ahlakın güzel olmasıdır. Günah ise kalbini, nefsini ve vicdanını rahatsız eden, tırmalayan ve insanların duyup öğrenmesinden hoşlanmadığın şeydir."* Hadisine bakıldığında günah işlemenin insanın vicdanını rahatsız ettiği görülmektedir. Ayrıca insanların öğrenmesinden hoşlanılmayan bir şey olarak tarif edilmesi, günahın toplum tarafından hoş görülmeyecek bir yanının olduğunu gösterir. Günah işleyenlerin, yaptıkları kötü davranışı başkalarından saklamak istemeleri ya da duyulmasından

³⁹ Sultan Deniz, *Kur'an'da Günah Kavramının Psiko-Semantik Açısından İncelenmesi* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2005), 38-39.

⁴⁰ Deniz, *Kur'an'da Günah Kavramının Psiko-Semantik Açısından İncelenmesi*, 42.

⁴¹ Tütüncü Mehmet, "Kur'an ve Hadislerde İnsan Psikolojisi", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (1986), 189-190.

hoşlanmamaları psikolojik olarak rahatsız hissedilecek bir nitelik taşıdığını gösterir.⁴² Bir de Kur'an-ı Kerim kişinin hata yapması sonrası üzerinde bir ağırlık hissedeceğini, bu hataları işleyen kişilerin üzerlerinde bir yük taşıdığına değinmiştir.”⁴³

Peygamberimizin Kur'an-ı Kerim'e atıfla şu ifadelerde bulunduğu; “*Kul, bir hata işlediği zaman kalbine siyah bir nokta vurulur. Şayet el çeker, mağfiret diler ve tövbe ederse kalbi cilalanır. Eğer (bunu yapmayarak) günaha tekrar dönerse(günah işlemeye devam ederse), siyah nokta daha da artırılır ve neticede bütün kalbini istila eder.*” İşte Allah'ın, “*Gerçek şu ki onların kazanmış oldukları günahlar, kalplerini örtmüştür*” diye belirttiği örtü budur.” Hadisi incelendiğinde kalpte oluşan günah kirlerinin karakteri olumsuz etkilediği görülmektedir.⁴⁴

Kur'an-ı Kerim ve Hadisi şerifler insan psikolojisini ele alırken, onun birtakım duyguları, eğilimleri, hayallerle, dolu canlı bir iç aleminin varlığına işaret ederek organizmalarının gerek kendi içlerinden, gerekse dış dünyadan gelen etkiler karşısında yaptıkları davranışlarını tespit eder. Bu tespit neticesinde insanın değişen iki psikolojik davranış içerisinde bulunduğunu, bu davranışlarının bir kısmı organizmasının içinden gelen ve onu faaliyete sevk eden fizyolojik sürükleyiciler, (açlık, susuzluk, cinsiyet) birtakım ihtiraslar (çocuk, altın, gümüş, at, deve ve ekine karşı), diğer bir kısmı ise sosyal kaynaklı psikolojik: duygular (birlikte yaşama, üstün olma, güven, korku, feragat, şefkat, merhamet, adalet, cömertlik, cimrilik, kıskançlık, kin ve nefret, husumet) olduğunu belirtir. Böylece fertlerin bazen arzularına boyun eğdiğini, şımarıp gururlandığını, bazen ümitsizlenip sızlanarak dua ve niyazda bulunduğunu, heva ve hevesinin, şehvet ve gadabının esiri olduğunu, bazen da egoizme düşüp cimrileştğini, kıskandığını, bazen cömertleşip şefkat, merhamet, adalet, feragat duygularıyla dolup taşıdığını haber verir.⁴⁵

Günahın insan psikolojisine olan olumsuz etkilerini daha iyi anlamak adına bunun zıddı bir davranış olan ibadet psikolojisi ile ilgili araştırmalar incelenecek olursa, kişinin kendini yaratıcıya karşı borçlu hissettiğini, ibadetlerini yaptığında bu borcu ödemiş olduğu hissi ile rahatlama ve mutluluk hissi oluştuğu belirtilmiştir.⁴⁶ O halde ibadetlerin

⁴² Ceylan, “Günah Psikolojisine Dini Ve Psikolojik Bir Yaklaşım”, 235.

⁴³ Deniz, *Kur'an'da Günah Kavramının Psiko-Semantik Açısından İncelenmesi*, 52.

⁴⁴ Ceylan, “Günah Psikolojisine Dini Ve Psikolojik Bir Yaklaşım”, 236.

⁴⁵ Mehmet, “Kur'an ve Hadislerde İnsan Psikolojisi”, 193.

⁴⁶ Halil Apaydın, “İbadet Psikolojisi”, *Tabula Rasa: Felsefe - Teoloji* III/9 (2003), 187.

yerine getirilmemesi sebebiyle günah işleyen kişide rahatsızlık ve mutsuzluk duygularının hakim olacağı sonucuna varmak mümkündür. Çünkü “İnsan yaptığı her olumsuz davranıştan sonra bir gerginlik duyar. Bu gerginliğin nedeni temel değerlerine aykırı bulduğu bir eylemi yapmış olmasıdır. Birey eğer dinsel emir ve yasaklara uyma noktasında zorlanıyorsa ve çeşitli ihlalleri varsa, bu durum da onda gerginliğe, ruhsal açıdan rahatsızlık duymaya ve sonuçta suçluluk ve günahkarlık duygusunun oluşmasına neden olabilir.”⁴⁷

Tövbe etmenin psikoloji ile ilişkisinin incelenmesi sonucu, “sadece İslam’a has bir müessese olan tövbe sayesinde günahların affedilmesi ve bu suretle ruh ve kalbin temizlenip huzura kavuşması sonucuna ulaşılmıştır. Böylelikle temizlenmiş bir kalp insanoğlu için dünya ve 15hret saadetinin biricik anahtarı⁴⁸”olarak görülmektedir. Bu çıkarımdan hareketle tövbe ile günahı arındığını düşünen ve huzura kavuşan insan, günah işlediğinde ise bunun zıddı bir ruh haline girmektedir.

Günahın psikolojiye etkisi noktasında bilinçli bir şekilde bunun idrakine varmak da gerekmektedir bu noktada;

Günahın bireyin psikolojisini bozması için, günahkârın ya da suçlunun o günahın ya da suçun yanlışlığını bilmesi ve inanması gerekir. Dini ve ahlaki bilgisi olmayan ve henüz ahlaki sorumluluk çağına ulaşmamış bir bireyin yapmış olduğu kötü davranış, örneğin bir çocuğun yalan söylemesi, ilahi irade ile çeliştiği için günah olarak nitelendirilse de çocuk yaptığı davranıştan dolayı suçlu olarak görülmez. Çünkü günahkârlık ya da suçluluk duygusunu insan, şuurlulukla elde eder.⁴⁹

Günahın sadece bireyi değil toplumu da ilgilendiren bir yönünün olduğu akıldan çıkarılmamalıdır. Bu durumda “her bireysel günah işleyene zarar verdiği gibi insan toplum içerisinde yaşayan bir varlık olması hasebiyle çevresine de zarar verir. Zaten suçun ya da günahın ceza gerektirmesindeki en önemli sebeplerden biri de işlenen kötülüğün bireyi aşarak aile ve topluma yansımalarıdır.”⁵⁰

⁴⁷ Apaydın, “İbadet Psikolojisi”, 189.

⁴⁸ Mustafa Türkgülü, “Günah Kavramı ve İman Problemi Haline Getirilen Büyük Günah/Kebire Hakkındaki Kelâmî Tartışmalar”, *Diyanet İlmî Dergi* XXXVI/4 (2000), 87.

⁴⁹ *İlahi Dinlerde Günah*, 13.

⁵⁰ *İlahi Dinlerde Günah*, 14.

Konu bütüncül olarak incelenecek olursa büyük günahların insan psikolojisine olumsuz anlamda etki ettiği görülmektedir. Hatta sadece bireysel anlamda kalmayıp, olumsuz etkilenen insanların topluma verdiği huzursuzluk da düşünülecek olursa bireyden topluma uzanan bir problemden bahsetmek mümkün olacaktır.

SONUÇ

Akıl ve irade sahibi olarak yaratılan insan, bu dünyaya bir sebep için gönderilmiştir ve kendisinden beklenen davranışlar vardır. Kur'an ve Hadis kaynaklarında, insanın aklını ve iradesini kullanarak neler yapıp yapmaması anlatılmıştır. Rabbimiz Kur'an'da insanın nasıl olduğundan değil nasıl olması gerektiğinden bahsettiği için genellikle uyarı ve sakınma içerikli emirlere daha çok yer vermiştir. Bu durum günah olarak kabul edilen davranışların detaylandırılarak anlatılmasına sebebiyet vermiştir.

Günahı büyük ve küçük günah olarak sınıflandırarak ifade eden Rabbimiz bize hangi günahların büyük hangilerinin küçük günah olarak değerlendirileceği konusunda bakış açısı sunmuştur. Peygamberimiz de büyük günah kapsamına giren davranışlar konusunda açıklamalar yapmıştır. Fakat günahlar arasında büyük ve küçük ayrımı net bir şekilde belirgin olmadığı gibi, hangi davranışların büyük, hangilerinin küçük günah olarak değerlendirileceği konusunda ortak bir fikir birliği de yoktur.

Araştırmamızda büyük günah kapsamında değerlendirilecek davranışlar zikredildikten sonra bu davranışların insan psikolojisine etkisi incelenmiştir. Bu konuya ışık tutacak çalışmaların incelenmesi sonucu günah ve suç gibi insanların yaptığında vicdanını rahatsız eden, başkaları tarafından duyulduğunda rahatsız olunacak bu davranışların kişiyi olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Aynı zamanda refah düzeyi artan insanoğlunun mutluluk ve iç huzurunda bir artışın görülmemesi üzerine, insanların yaratıcının emirlerinden uzaklaşması sebebiyle bu ruh halinin hakim olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Apaydın, Halil. “İbadet Psikolojisi”. *Tabula Rasa: Felsefe - Teoloji* III/9 (2003), 181-198.
- Aydın, Ali Arslan. “İslam’da Büyük Günahlar ve Tekfir Mes’elesi”. *Diyanet Dergisi* 4 (Ağustos 1975).
- Aydın, Ali Rıza. “Kur’an’da Suçluların Davranış Özellikleri -Ahlak Psikolojisi Açısından Bir Yaklaşım-”. *İslâmî Araştırmalar* XV/3 (2002), 375-386.
- Bebek, Adil. “Günah (Kelâm)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/282-285. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Bebek, Adil. “Kebîre”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/163-164. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Caner, Abdurrahman. “Fıkıh Usulü Eserlerinde Yer Alan Büyük Günah Kavramı Ve Kapsamı”. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (30 Haziran 2021), 360-390. <https://doi.org/10.17859/pauifd.925991>
- Ceylan, Davut. “Günah Psikolojisine Dini Ve Psikolojik Bir Yaklaşım”. *Katre International Human Studies Journal* 4 (01 Kasım 2017), 231-245. <https://doi.org/10.31120/0.2018.49>
- Coşkun, İbrahim. “Kur’an Dışında İnkârın Psikolojik Sebepleri”. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1999).
- Çelik, Taha. “Ayet ve hadisler çerçevesinde bir genel kabulün tahlili: ‘affi olmayan günahlar’ meselesi”. *Bilimname* 2021/44 (30 Nisan 2021), 131-161. <https://doi.org/10.28949/bilimname.861718>
- Deniz, Sultan. *Kur’an’da Günah Kavramının Psiko-Semantik Açısından İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2005.
- Güleç, İlhan. *İmam Gazali’nin İhya’ü ‘Ulumi’-d-Din Adlı Eserinde Günah Olgusu*. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2022.
- Güven Hilal. *İlahi Dinlerde Günah*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2020. https://tez.yok.gov.tr/Ulusal_TezMerkezi/tez/SorguSonucYeni.jsp
- Harman, Ömer Faruk. “Günah”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/278-282. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Kırtay, M. Faik. “Kur’an’da Günah Anlamına Gelen Kelimelerin Anlam Farkı (Nezâir Bağlamında Bir İnceleme)”. <https://doi.org/10.5281/ZENODO.4315352>
- Köse, Ali. “Günah (Psikoloji)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/285-286. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Mehmet, Tütüncü. “Kur’ân ve Hadislerde İnsan Psikolojisi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (1986), 189-193.

- Öçalan, Aydın. *Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın Hak Dini Kur'an Dili Eseri Bağlamında Büyük Günah Anlayışı*. Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2023.
- Pak, Yakup. *Günahların Bağışlanmasına Dair Hadisler ve Değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2023.
- Pekalkan, Merve. *Kur'an ve Tevrat'ta Büyük Günahlar*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2019. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Türkgülü, Mustafa. "Günah Kavramı ve İman Problemi Haline Getirilen Büyük Günah/Kebire Hakkındaki Kelâmî Tartışmalar". *Diyanet İlmî Dergi XXXVI/4* (2000), 63-88.
- Uçar, Rüveyda. *Hadislerde Büyük Günah Olarak Nitelendirilen Davranışlar*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2019.
- Yerkazan, Hasan. *Ahlak ve Din Disiplinler Arası bir Yaklaşım*. Ankara: Sonçağ Yayıncılık, 1. Basım, 2021.
- Yılmaz', Muhammet. "Kur'an'da Büyük Günah Kavramı". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*.
- Kur'an Yolu el- Mümtehine 60/12*, ts. Erişim 08 Aralık 2023
- "Nisâ Suresi 31. Ayet Tefsiri - Diyanet İşleri Başkanlığı". Erişim 03 Aralık 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Nis%C3%A2-suresi/524/31-ayet-tefsiri>